

## Kamer der Volksvertegenwoordigers

## Chambre des Représentants

20 DECEMBER 1949.

20 DÉCEMBRE 1949.

### WETSVOORSTEL

betreffende de uitoefening van de ouderlijke macht en tot wijziging van de artikelen 373, 374, 222, 384, 389, 148 en 152 van het Burgerlijk Wetboek.

### PROPOSITION DE LOI

relative à l'exercice de la puissance paternelle et modifiant les articles 373, 374, 222, 384, 389, 148 et 152 du Code Civil.

### TOELICHTING

### DEVELOPPEMENTS

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

MESDAMES, MESSIEURS,

Het beginsel dat ten grondslag ligt van de « ouderlijke macht » behoort tot het natuurrecht.

Indien het vanzelfsprekend is dat het kind, op elk leeftijd, eerbied en achting aan zijn ouders verschuldigd is, is het even logisch, dat het gedurende zijn minderjarigheid, aan hun gezag zou onderworpen zijn.

De ouderlijke macht bestaat in het belang van het gezin en van de kinderen, niet in het belang der ouders.

Luidens artikelen 372 en 373 van het Burgerlijk Wetboek behoort de ouderlijke macht aan beide ouders (en niet alleen aan de vader, zoals de Franse titel « De la puissance paternelle » zou kunnen doen geloven) maar wordt, gedurende het huwelijk, door de vader alleen uitgeoefend.

Hieruit volgt, dat zo de moeder in beginsel gelijkgerechtigd is met de vader, zij, gedurende het huwelijk, praktisch van de uitoefening van haar recht verstoken blijft.

De vraag dient echter gesteld of in het belang der kinderen zelf, de uitoefening van bedoelde macht, in sommige wel bepaalde gevallen niet aan de moeder dient toegekend.

Het gezin is een gemeenschap en moet als dusdanig een leider hebben. De vader was steeds, is en moet blijven het hoofd van het « gezin », met het oog op zijn eenheid en zijn duurzaamheid.

In zover de familie-gemeenschap normaal blijft voortbestaan, moet in beginsel het gezag van de vader worden gaaf gehouden. Nochtans brengt elk gezag verplichtingen mede en heeft het slechts reden van bestaan voor zover die verplichtingen vervuld worden.

De uitoefening van de ouderlijke macht komt toe aan de vader als hoofd van het gezin en voor zover hij handelt in diens belang.

Valt een dezer voorwaarden weg, dan moet de uitoefening der ouderlijke macht niet meer uitsluitend aan de vader worden toegekend en het past in wel bepaalde gevallen aan de moeder ook de uitoefening toe te kennen van de ouderlijke macht.

\* \* \*

Le principe qui est à la base même de la « puissance paternelle » se retrouve dans le droit naturel.

S'il va de soi que l'enfant doit, à tout âge, manifester des sentiments de respect et de considération à l'égard de ses parents, il est tout aussi logique qu'il soit soumis à leur autorité pendant sa minorité.

La puissance paternelle existe dans l'intérêt de la famille et des enfants, non dans l'intérêt des parents.

Les articles 372 et 373 du Code Civil stipulent que la puissance paternelle (l'appellation flamande « Ouderlijke macht » est plus exacte) appartient aux parents, mais que durant le mariage le père seul peut l'exercer.

Il en résulte que, si en principe, la mère possède le même droit que le père, elle n'en a pratiquement pas l'exercice durant le mariage.

On peut toutefois se demander si l'intérêt même des enfants n'exige pas que, dans certaines circonstances bien déterminées, la mère soit chargée de l'exercice de cette puissance.

La famille est une institution et doit, comme telle, avoir un chef. Le père a toujours été, est et doit rester le chef de la « famille » en vue de son unité et de sa stabilité.

Lorsque l'institution familiale fonctionne normalement, l'autorité du père doit, en principe, rester intacte; mais toute autorité suppose des obligations et n'a de raison d'être que pour autant que ces obligations soient remplies.

L'exercice de la puissance paternelle appartient au père en tant que chef de famille et pour autant qu'il l'exerce dans l'intérêt de celle-ci.

Si une de ces conditions ne se trouve pas réalisée, l'attribution de l'exercice exclusif de la puissance paternelle au père n'a plus sa raison d'être, et il importe alors que, dans certains cas bien déterminés, elle soit transférée à la mère.

\* \* \*

Bij echtscheiding of scheiding van tafel en bed moet de uitoefening der ouderlijke macht overgedragen worden op deze echtgenoot, vader of moeder, die effectief de bewaring der kinderen heeft.

Het gebeurt al te dikwijls, dat de vader alsdan van zijn ouderlijke macht gebruik maakt om in te gaan tegen de beslissingen der moeder die effectief de bewaring der kinderen uitoefent niet om de belangen van de kinderen te behartigen, maar enkel om het de moeder lastig te maken.

Wij vragen slechts de bekrachtiging van de zienswijze van zekere rechtsgeleerden zoals Planiol en Ripert (D. II, n° 650, *Effets du Divorce*) en De Page (Boek II, D. III, bl. 1025, *Divorce et Séparation de Corps*; B. II, 2<sup>e</sup> deel, bl. 873 en volg.) die daaromtrent de strekking der jongste rechtspraak invoeren.

Om alle betwistingen te vermijden is het wenselijk de rechten van de moeder uitdrukkelijk te erkennen door een wettekst.

Dit is het doel van het nieuw artikel 373.

Bij artikel 373bis wordt bepaald, dat de uitoefening van de ouderlijke macht vermoed wordt op de moeder te zijn overgedragen, wanneer zij de effectieve bewaring der kinderen heeft. Dat zal b. v. het geval zijn bij scheiding in feite.

Men mag inderdaad vermoeden dat, wanneer de vader zijn gezin verlaat, hij van de uitoefening van zijn gezag als hoofd van het gezin afziet en die overdraagt op de moeder, die hij bekwaam blijkt te achten om verder de ouderlijke macht op de kinderen uit te oefenen.

Nog een tweede argument pleit ten voordele van deze overdracht van macht, namelijk dat in het tegenovergesteld geval, de moeder aangezet wordt om de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed en van goederen aan te vragen.

In deze beide gevallen heeft zij een zeker recht van bewaring en meer « onafhankelijkheid ».

Die denkbeelden vinden we weer in Planiol en Ripert, D. I, n° 3111 : *Séparation de fait* :

« Het beginsel luidt, dat dergelijke scheiding niets wijzigt en dat de echtgenoot o.m. alleen de bewaking van het kind bewaart. De overeenkomsten bij de scheiding gesloten zijn zonder waarde, de moeder kan niet eisen haar jonge kinderen te verzorgen; men gaat zelfs zo ver het recht van bezoek te ontzeggen. Kortom, men schijnt haar er toe te drijven, indien zij haar deel in de ouderlijke macht wil terug nemen om de scheiding van tafel en bed of de echtscheiding aan te vragen ».

Rekening houdend met het feit dat, juridisch, de familiale gemeenschap blijft voortbestaan en dat bijgevolg, tot op zekere hoogte, de rechten van de echtgenoot dienen geëerbiedigd zelfs wanneer hij zich (misschien tijdelijk) volstrekt niet meer om zijn gezin bekommert, stellen wij voor dat :

wanneer de vader, alhoewel hij het echtelijk leven niet herneemt, deze overdracht wenst te herroepen, hij zich kan wenden tot de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste aanleg, die in kort geding en in het belang der kinderen uitspraak doet.

De rechtspleging van het kort geding blijkt men te verkiezen daar de moeder noodzakelijkerwijze gehoord wordt.

Keert de vader naar de echtelijke woonplaats terug, dan herneemt hij van rechtswege de normale uitoefening van de ouderlijke macht.

Het komt insgelijks als noodzakelijk voor de uitoefening van de ouderlijke macht van de moeder toe te vertrouwen in de gevallen bepaald bij artikel 222 waarvan wij U voor-

En cas de divorce ou de séparation de corps et de biens, l'exercice de la puissance paternelle doit être accordé à celui des époux, père ou mère, qui a la garde effective des enfants.

Il arrive trop souvent alors que le père use de son autorité paternelle pour s'opposer aux mesures prises par la mère, qui a la garde effective des enfants, non pas en vue des intérêts de ceux-ci, mais uniquement pour compliquer la vie de la mère.

Nous ne demandons que la confirmation du point de vue adopté par certains auteurs tels Planiol et Ripert (T. II, N° 650, *Effets du Divorce*) et De Page (Livre II, T. III, p. 1025, *Divorce et Séparation de Corps*; L. II, 2<sup>e</sup> partie, pp. 873 et suiv.), qui invoquent, à cet égard, la tendance d'une jurisprudence récente.

Pour éviter toute contestation, il est souhaitable qu'un texte de loi reconnaisse explicitement les droits de la mère.

C'est ce qui justifie le nouvel article 373.

Quant à l'article 373bis, il stipule que l'exercice de la puissance paternelle est présumé avoir été délégué à la mère, qui a la garde effective des enfants. Il en sera ainsi, par exemple, en cas de séparation de fait.

On peut présumer que le père, qui a abandonné son foyer, semble estimer que la mère est capable d'exercer la puissance paternelle et lui octroie, par voie de « délégation », l'exercice du pouvoir qu'il détient en sa qualité de chef de famille.

Un autre argument plaide en faveur de cette délégation de pouvoir, c'est que, sans elle, la mère sera amenée plus facilement à introduire une demande en divorce ou en séparation de corps et de biens.

Dans ces deux cas, en effet, la mère jouira d'un certain droit de garde et d'une « indépendance » plus grande.

Nous retrouvons cette idée dans Planiol et Ripert, T. I, n° 3111, *Séparation de fait* :

« Le principe est qu'une telle séparation ne change rien » et que le mari, notamment, conserve seul la garde de l'enfant. Les conventions passées lors de la séparation sont sans valeur, la mère ne peut exiger de soigner ses enfants en bas âge; on va jusqu'à dénier le droit de visite. Bref, on semble l'acculer, si elle veut reprendre part à la puissance paternelle, à demander la séparation de corps ou le divorce ».

Tenant compte du fait que juridiquement l'institution familiale subsiste et que, par conséquent, il faut respecter dans une certaine mesure les droits du mari même de celui qui (temporairement peut-être) semble se désintéresser complètement de sa famille, nous proposons :

que si le père désire révoquer cette délégation, tout en n'ayant pas repris la vie conjugale, il peut s'adresser au Président du Tribunal de première instance, qui statuera par voie de référé, prenant en considération l'intérêt des enfants.

La procédure par « voie de référé » nous semble préférable à toute autre, la mère devant être nécessairement entendue.

Lorsque le père aura réintégré le domicile conjugal, il reprendra, de droit, l'exercice normal de la puissance paternelle.

Il a paru également indispensable d'accorder l'exercice de la puissance paternelle dans les cas prévus à l'article 222 dont nous vous proposons de modifier l'alinéa 2

stellen lid 2 te wijzigen, door de er in bedoelde criminele straf te vervangen door gevangenisstraf van 1 jaar.

De wijzigingen aan de artikelen 374, 384 en 389 gebracht zijn ingegeven door dezelfde beweegredenen, die werden aangehaald ten voordele van het nieuw artikel 373.

Het komt ons echter als gewenst voor, in dat geval, de uitoefening van het wettelijk beheer over de goederen der minderjarigen te onderwerpen aan de toelating van de voorzitter van de Rechtbank van Eerste aanleg, die oordelen zal of de moeder werkelijk bij machte is dit recht uit te oefenen.

\* \* \*

Wat de toestemming betreft in het huwelijk van minderjarige kinderen, betreuren wij, dat niet de minste rekening gehouden wordt met het advies van de moeder.

Het huwelijk is een te belangrijke daad, opdat het kunne aangegaan worden in geval van weigering van één der ouders. In geval van onenigheid tussen beiden, hebben wij de tussenkomst van de rechterlijke macht nuttig geoordeeld om de zaak te beslechten.

Dit is het doel van de voorgestelde wijziging van artikel 148.

Ten slotte blijkt het wenselijk en logisch artikel 152, om dezelfde redenen die gelden voor het nieuw artikel 148, te wijzigen.

en remplaçant par 1 an d'emprisonnement la condamnation à une peine criminelle qui y était prévue.

Les modifications aux articles 374, 384 et 389 s'inspirent des motifs qui ont milité en faveur de l'article 373 nouveau.

Il nous a toutefois paru opportun de subordonner dans ce cas l'exercice de l'administration légale des biens des mineurs à une autorisation du président du Tribunal de première instance qui appréciera si la mère est réellement en état de pouvoir exercer ce droit.

\* \* \*

En matière de consentement au mariage des mineurs, il nous paraît regrettable qu'il ne puisse être tenu aucun compte de l'avis de la mère.

Le mariage est un acte trop important pour qu'il puisse être contracté en cas d'opposition d'un des deux parents. En cas de dissentiment entre eux nous avons cru bon de prévoir l'intervention du pouvoir judiciaire, appelé à le trancher.

C'est à quoi tend la nouvelle rédaction de l'article 148, que nous proposons.

Enfin, pour des motifs analogues à ceux qui justifient le nouvel article 148, et pour rester dans la logique, il nous a paru souhaitable de modifier l'article 152.

Marg. DE RIEMAECKER-LEGOT.

## WETSVOORSTEL

### Eerste artikel.

Artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

« Art. 373 : Gedurende het huwelijk wordt dat gezag » door de vader alleen uitgeoefend.

» Hij wordt rechtens door zijn echtgenote vervangen :

- » 1° in de bij artikel 222 bepaalde gevallen;
- » 2° wanneer de bewaring der kinderen bij vonnis aan de moeder werd toevertrouwd;
- » 3° in het in artikel 373bis bepaalde geval. »

### Art. 2.

De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek worden aangevuld met een artikel 373bis, luidend als volgt :

« Art. 373bis : De ouderlijke macht wordt vermoed op » de moeder te zijn overgedragen, wanneer zij alleen effectief de bewaring der kinderen waarneemt.  
» Nochtans kan deze overdracht, op verzoek van de » vader en in het belang van de kinderen, in kort geding » worden ingetrokken door de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste aanleg van de verblijfplaats der moeder. »

### Art. 3.

Artikel 374 van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

« Art. 374 : Het kind mag het ouderlijk huis niet ver-

## PROPOSITION DE LOI

### Article premier.

L'article 373 du Code Civil est modifié comme suit :

« Art. 373 : Le père seul exerce cette autorité durant de » mariage.

» Il est remplacé de droit par son épouse :

- » 1° dans les cas prévus à l'article 222;
- » 2° lorsqu'un jugement aura confié à la mère la garde des enfants;
- » 3° dans le cas prévu à l'article 373bis. »

### Art. 2.

Les dispositions du Code Civil sont complétées par un article 373bis libellé comme suit :

« Art. 373bis : Lorsque la garde des enfants est effectivement exercée par la mère seule, la puissance paternelle est présumée lui avoir été déléguée.  
» Néanmoins, le Président du Tribunal de première instance de la résidence de la mère pourra, à la demande du père et dans l'intérêt des enfants, prononcer » par voie de référé le retrait de cette délégation.

### Art. 3.

L'article 374 du Code Civil est modifié comme suit :

« Art. 374 : L'enfant ne peut quitter la maison paternelle

» laten zonder de toelating van dengene die over hem de  
» ouderlijke macht uitoefent. »

#### Art. 4.

Artikel 222, 2°, van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

« Art. 222 :

» 2° Wanneer de man tot een criminele straf of tot  
» gevangenisstraf van ten minste één jaar veroordeeld  
» werd, tijdens de duur der straf, zelfs wanneer deze  
» slechts bij wederspanningheid aan de wet uitgesproken  
» werd. »

#### Art. 5.

De bepalingen van artikelen 384 en 389 van het Burgerlijk Wetboek worden aangevuld respectievelijk met een lid 2 en met een lid 3 luidend als volgt :

« Art. 384 : Nochtans in de gevallen bepaald onder 1°,  
» 2° en 3° van artikel 373, behoort dit genot aan de moeder. »

« Art. 389 : In de gevallen bepaald onder 1°, 2° en 3° van  
» artikel 373 kan de moeder de voorzitter der Rechtbank  
» van Eerste aanleg van haar verblijfplaats verzoeken  
» haar dit beheer in kort geding toe te kennen. »

#### Art. 6.

Artikel 148 van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

« De zoon en de dochter die de volle leeftijd van één  
» en twintig jaar niet bereikt hebben, kunnen geen huwelijk  
» aangaan zonder de toestemming van hun vader en  
» moeder.

» Zijn deze het niet eens, dan kan hij die in het  
» huwelijk toestemde, overeenkomstig de onder leden 3,  
» 4 en 5 van artikel 152 bepaalde rechtspleging een verhaal  
» instellen bij de Rechtbank van Eerste aanleg van  
» de woonplaats of de verblijfplaats van de minderjarige.  
» De rechtbank doet uitspraak in 't belang van deze  
» laatste.

» Het verschil onder de ouders kan vastgesteld worden  
» door een notariële akte, door een exploit van de deurwaarder,  
» door een proces-verbaal opgemaakt door de ambtenaar van de  
» burgerlijke stand of door een brief van weigering aan laatstgenoemde  
» ambtenaar toegezonden. »

#### Art. 7.

Artikel 152, lid 2, van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd :

« Nochtans, indien de zoon of de dochter de volle  
» leeftijd van vijf en twintig jaar niet heeft bereikt, kunnen de vader  
» en de moeder, gezamenlijk of afzonderlijk, binnen vijftien dagen na de betekening  
» er tegen opkomen. »

» sans la permission de celui qui exerce sur lui la puissance paternelle. »

#### Art. 4.

L'article 222, 2°, du Code Civil est modifié comme suit :

« Art. 222 :

» 2° S'il a été condamné à une peine criminelle ou à un  
» emprisonnement d'un an au moins, pendant la durée de la peine,  
» encore que la peine n'ait été prononcée que par contumace. »

#### Art. 5.

Les dispositions des articles 384 et 389 du Code Civil sont complétées respectivement par un alinéa 2 et par un alinéa 3 rédigés comme suit :

« Art. 384 : Toutefois, cette jouissance appartiendra à la mère dans les cas prévus aux 1°, 2° et 3° de l'article 373. »

« Art. 389 : Dans les cas prévus aux 1°, 2° et 3° de l'article 373, la mère pourra, par voie de référé, demander au Président du Tribunal de première instance de sa résidence, de se voir confier cette administration. »

#### Art. 6.

L'article 148 du Code Civil est modifié comme suit :

« Le fils et la fille qui n'ont pas atteint l'âge de 21 ans accomplis ne peuvent contracter mariage sans le consentement de leurs père et mère.

» En cas de dissentiment entre ceux-ci, celui qui aurait consenti au mariage pourra, en se conformant aux règles de procédure prévues par les alinéas 3, 4 et 5 de l'article 152, adresser un recours au Tribunal de première instance du domicile ou de la résidence du mineur. Le Tribunal statuera en s'inspirant de l'intérêt du mineur.

» Le dissentiment entre les parents peut être constaté par acte notarié, par exploit d'huissier, par procès-verbal dressé par l'officier de l'état civil ou par lettre de refus adressée à ce dernier. »

#### Art. 7.

L'article 152, alinéa 2, du Code Civil est modifié comme suit :

« Toutefois, si le fils ou la fille n'a pas atteint l'âge de vingt-cinq ans accomplis, le père et la mère peuvent, conjointement ou isolément, dans les quinze jours de la notification, prendre leur recours contre celle-ci. »

Marg. DE RIEMAECKER-LEGOT.  
L. SCHEERE,  
G. VAN DEN DAELE,  
Pierre HARMEL,  
Paul HUMBLET.